

Dekan

Yttrande för remissen: Hyra anstaltsplatser utomlands (Ds 2025:1)

Ju2025/00311

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, som anmodats att yttra sig över rubricerade remiss, avger följande yttrande. Yttrandet har utarbetats av Lupita Svensson, docent i socialt arbete vid Socialhögskolan, Samhällsvetenskapliga fakulteten.

Sammanfattning

Samhällsvetenskapliga fakulteten är huvudsakligen positiv till att pröva förslaget att hyra anstaltsplatser utomlands, men rekommenderar tydligare riktlinjer och noggrann analys av tidigare internationella erfarenheter, särskilt Norges erfarenheter med ”Norgerhaven” med avseende på etiska och praktiska konsekvenser för de intagna. Dessutom vill vi framhålla att ett tydligt socialt perspektiv måste genomsyra förslaget för att säkerställa en hållbar och rättssäker kriminalvård.

Nya undersökningar/bakgrundsinformation

Överbeläggning inom Kriminalvården är ett allvarligt problem. Det finns en kontinuerlig strävan att förena samhällsskydd, rättssäkerhet samt rehabilitering inom anstaltsvistelsen. Samhällsvetenskapliga fakulteten noterar att förslaget i Ds 2025:1 fokuserar på praktiska, ekonomiska och juridiska aspekter av att hyra anstaltsplatser utomlands, men att effekterna för socialtjänstens medverkan och socialt arbete i vissa avseenden kan behöva förtydligas.

Vi noterar att promemorian inkluderar erfarenheter från Belgien och Norge (Ds 2025:1 kap. 4). Forskare från Socialhögskolan, har samarbetat med kollegor från Holland, Belgien och Norge som bland annat utvärderat uthyrningen av fängelseplatser till först Belgien och sedan Norge. Dessa erfarenheter indikerar etiska och praktiska problem, såsom bristande information till intagna och kommunikationsproblem med lokal personal. Samhällsvetenskapliga fakulteten vill betona vikten av att analysera Norges erfarenhet angående det avslutade avtalet med Holland för att undvika liknande problem framöver.

Avsnitt "21.4 Socialtjänstens ansvar"

Samhällsvetenskapliga fakulteten vill framhålla att förslaget klargör kommunens ansvar enligt socialtjänstlagen (SoL), vilket är positivt för kontinuiteten i stödet. Samtidigt vill vi lyfta fram betydande risker med genomförandet av stödet när intagna befinner sig utomlands, såsom svårigheter med samordning av behandlingsprogram och vårdinsatser. Exempelvis försvåras kontakten med socialsekreterare, vilket kan påverka kvaliteten på uppföljning och planering inför frigivning negativt. En annan oroande faktor gäller barnperspektivet, och hur det säkerställs vid begränsade möjligheter för familjebesök på grund av avstånd, samt språk- och kulturbarriärer. Samhällsvetenskapliga fakulteten betonar därför vikten av detaljerade riktlinjer för samverkan mellan Kriminalvården och socialtjänsten, för att säkerställa stödet till intagna och deras familjer.

Avsnitt "7. Bemanning och rättssäkerhet"

Förslaget framhåller att svensk personal och svensk lagstiftning ska säkerställa rättssäkerheten, vilket är positivt. Dock, vill vi uppmärksamma att risken är stor för att språk- och kulturbarriärer uppstår vid interaktionen mellan intagna och lokal personal, särskilt om personalens utbildningsnivå och kompetens inte motsvarar svenska standarder. Detta kan påverka kvaliteten på bemötandet, leda till missförstånd och potentiellt äventyra intagnas rättssäkerhet och behandling.

Avsnitt "10 och 21.4 Rehabilitering och återanpassning"

Samhällsvetenskapliga fakulteten ställer sig bakom att förslaget potentiellt kan bidra till bättre rehabiliteringsförhållanden genom minskad trängsel i svenska anstalter, och möjligheter till bättre samordning med frivården. Det finns dock betydande risker med att placera intagna långt ifrån sina sociala nätverk och centrala samhällsaktörer som psykiatri, missbruksvård, och arbetsförmedling. Vi vill därför synliggöra att ett sådant avstånd kan skapa barriärer som försvårar en sammanhållen rehabiliteringsprocess, och negativt påverka möjligheterna för en effektiv och framgångsrik återanpassning i samhället.